

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Юлиан Божидаков Райчев

„Развитие на стъклописта в декоративно приложните изкуства

в България 30-те – 50-те години на XX век”

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”,

от проф. д-р Бисера Вълева – СУ „Св. Кл. Охридски“

1. Дисертационният труд на Юлиан Божидаков Райчев е структуриран в Увод, пет глави, обобщения и изводи, илюстративно и текстово приложение, библиография, публикации и декларация за оригиналност. Той съдържа необходимите елементи на докторска дисертация и е разработен в съответствие с изискванията за изследване в областта на изкуствознанието. Основният текст е в обем 201стр. Представени са книжно тяло с репродукции от разглежданите в труда произведения, албум (CD), приложение с текстове, които са материалът-основа на научно-изследователската работа на докторанта. Обобщенията и изводите от изследването са аргументирани. Добро впечатление прави богатият списък от използвана литература по темата – около 80 заглавия на кирилица и 14 на латиница.

2. Целта, задачите (подцелите и подзадачите), методите на изследване, както и предметът на изследване в дисертацията са интелигентно определени и формулирани. Хипотезата не е синтезирана в отделен абзац, а е представена като част от основния текст (5-7 стр.).

3. Изследваният проблем е интересен и значим за изучаването на модерното българско изкуство, по-специално на витража, като част от монументалните декоративно-приложни изкуства през 30-40 години на XXв. Времевият отрязък е относително кратък, но бележи важен и изключително динамичен период в развитието на Третата българска държава в икономически, политически и културен аспект.

4. Изследователският интерес на Юлиан Райчев е фокусиран върху творчеството на четирима фундаментни за българското изкуство художници - Харалампи Тачев, Иван Пенков, Дечко Узунов, Георги Атанасов, които в различен етап от пластичните си интереси се занимават с витраж. Обединяващ за тези художници е времевият период отбелязан в дисертационния труд, както и начините за работа с материала за стъклопис. Това е основата, която определя посоки в развитието на българския витраж от средата на 70те години. Добро впечатление прави опитът на докторанта да направи цялостен анализ на разглежданите произведения, като подкрепи анализа си с други сфери на тяхното творчество, които във формален и естетически аспект имат отношение към разглежданите декоративно-приложни

произведения. По този начин Юлиан Райчев структурира концепцията на дисертационния труд в систематизиране на пластичния опит от фиксирания период, оформяне на тенденции и убедително представяне на предмета на изследване. Проучени са много специализирани литературни източници както и материали от архиви. Документирането на отделните произведения ги представя изчерпателно и с персонална авторова позиция.

5. Впечатлява богатият и добре подбран визуален материал, както и текстовото приложение към труда. Тези книжни тела биха били чудесна база за реализация на монографично издание. Докторантът си поставя амбициозната задача да попълни липсваща информация за периода на 30-40 години на ХХв., да направи обстоен анализ на създадените в периода витражи, както и да интерпретира различните стилови похвати в реализациите на представяните художници. За тази цел използваните методи в изследването са изкуствоведски и културологични, а приложеният анализ е иконографски, иконологичен, историко-културен, биографичен, системно-структурен, сравнителен, семантичен.

6. Определено постижение в докторския труд на Юлиан Райчев е представянето и анализът на творчеството на Харалампи Тачев. Главата от дисертационния труд, посветена на художника (III гл.), е по-компактна като изложение, а оттам и интересна като начин на поднасяне на художествените факти. В този текст са приложени разнообразни елементи на анализ, които изразяват отношението на докторанта към разглежданите композиции. Представянето на запазените стъклописи в контекста на различни витражни и декоративни проекти, както и анализирането им, създават интересна и резултатна посока на развитие на изследователския текст.

7. Приемам като верни обобщенията и изводите в изследването. Приносен е изводът, в който се представят иконографските схеми в пластичните решения на художниците овеществяващи идеята за традицията и родното. Проучването и анализирането на витражите от периода на 30-40 години на ХХв., пластично – пространствените структури на нововъведената форма - стъклопис, както и анализът на творчеството на художниците от периода (30-40 години на ХХв), което се отразява в следващите етапи от съвременното българско монументално изкуство, биха били от полза както в областта на критиката и теорията на изкуството, така и в академичната подготовка на студентите в специалност „Изкуствознание“, „Стенопис“, „Порцелан и стъкло“, както и във всички изучавани университетски специалности, чийто предмет са визуалните изкуства.

8. Чрез направените научни публикации - седем на брой - в специализирани издания и доклади от конференции, резултатите от дисертационния труд имат необходимата популяризация.

9. Към работата биха могли да се отправят някои критични бележки:
-Трудът би спечелил ако акцентът е само върху периода на 30-40 години на ХХв.; - Съотношението между съдържанието на отделните глави е диспропорционално – най-голяма е

V глава “Иван Пенков и Дечко Узунов. Българският дух в стъклописта“ - 68 стр., а главата посветена на Атанас Кожухаров е 4 стр. Смятам, макар и разбираемо, присъствието на тази част от труда за излишно. Творчеството, технологичните и педагогически иновации на А. Кожухаров биха били основа за отделно, обемно изследване;

- Логичното място на части от труда с различни исторически пояснения е извън основния текст. Правилата за цитиране не винаги се използват коректно, например цитатът за Д. Узунов от Св. Русев е в обем 2стр. (168 -170стр.), както и използваният цитат от Б. Райнов (170-172стр.) общо 4 стр.;

- На много места изложението е повече есеистично отколкото е допустимо в такъв тип изследване. Необходима е и финална редакторска намеса – в текста има доста технически, граматически и пунктуационни пропуски. В технически аспект би било добре да има номерация на заглавията на литературните източници.

Тези бележки са само в подкрепа на по-цялостно и компактно въздействие на текста на докторанта, те не променят съществено впечатлението от работата на Юлиан Райчев, и са насочени към бъдещото развитие на труда.

10. Авторефератът е добре направен и отразява всички основни идеи в цялостната разработка.

Заклучение

На базата на постигнатите резултати в представения труд „Развитие на стъклописта в декоративно приложните изкуства в България 30-те – 50-те години на XX век”, както и оценката ми относно приносите, автореферата и научните публикации на докторанта, имам основание да смятам, че докторантския труд има необходимите качества на дисертационен и да предложи на научното жури да присъди на Юлиан Божидаров Райчев образователната и научна степен „доктор”.

проф. д-р Бисера Вълева

СУ, „Св. Климент Охридски“

ФНПП, катедра“Изобразително изкуство“

21.01.2014

София